

Т. Н. Каджаметова,
к. е. н., доцент, РВНЗ "Кримський інженерно-педагогічний університет", м. Сімферополь

ІНСТИТУЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ КУРОРТНИХ ТЕРИТОРІЙ

T. Kadgametova,
Ph.D., associate Professor RVNZ "Crimean engineering and pedagogical University", Simferopol

INSTITUTIONAL MECHANISMS FOR THE REGULATION OF THE SYSTEM OF FINANCIAL SUPPORT FOR DEVELOPMENT OF RESORT AREAS

У статті вивчено поняття інституціонального механізму, проаналізовано процес формування фінансового потенціалу установ туристсько-рекреаційного комплексу, а також регулювання системи фінансового забезпечення розвитку курортних територій на державному та регіональному рівнях. Вивчено способи, методи та інструменти державного регулювання фінансового забезпечення розвитку туристично-рекреаційного комплексу. Обґрунтовано організаційні підходи до формування напрямів державного регулювання розвитку курортних територій, розроблено заходи з регулювання управління курортними територіями за допомогою формування основних складових концепції фінансового забезпечення туристично-рекреаційного комплексу, що сприяє підвищенню ефективності використання в рамках туристсько-рекреаційного комплексу на основі державного регулювання.

The article substantiates the notion of institutional mechanism, the process of formation of the financial capacity of institutions tourist and recreational complex, as well as the regulation of financial security of resort areas in the state and regional levels are analyzed. The ways, methods and instruments of state regulation of the financial security of tourism and recreational complex are studied. Substantiated organizational approaches to the formation of directions of state regulation of the development of resort areas; there were worked out the measures on regulation of management of resort areas through the formation of main components of the concept of financial support of tourist and recreational complex which makes the use more efficient within tourist and recreational complex on the basis of state regulation.

Ключові слова: інституціональний механізм, державне регулювання розвитку курортних територій, система фінансового забезпечення, концепція фінансового забезпечення.

Key words: institutional framework, state regulation of resort areas, the system of financial support, the concept of financial support.

АКТУАЛЬНІСТЬ

В умовах ринку державне регулювання економіки — цілеспрямований вплив уряду на окремі сегменти ринку з метою забезпечення зростання, стабільного збільшення обсягів національного виробництва при повній зайнятості економічних ресурсів і стабільному рівні цін. Всі використовувані урядом регулятори економічного життя суспільства можна віднести або до способів прямого, або до способів непрямого впливу на економіку. Держава як найважливіший суб'єкт ринкових взаємин покликана доповнювати і коригувати ринковий механізм.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ПУБЛІКАЦІЙ

А. Маршалл одним із перших виділив визначальну роль дотримання правил для адаптації господарюючих суб'єктів до навколишнього середовища. Представники школи старого інституціоналізму Д.Р. Коммонс, Т. Веблен, Дж.К. Гелбрейт, К. Поланьї виділяли роль звичок, як одного з інститутів, які задають механізм взаємодії між суб'єктами на ринку. Проблеми фінансового забезпечення розвитку туристично-рекреаційного комплексу вивчалися багатьма авторами: І.А. Бланк, В.В. Ковальов, С.П. Наливайченко та ін.

МЕТА СТАТТІ

Метою даної статті є вивчення інституціональних механізмів регулювання системи фінансового забезпечення розвитку курортних територій на прикладі АР Крим.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Поняття інституційного механізму нерозривно пов'язане з поняттям інституту, який встановлює правила і обмеження при функціонуванні системи фінансового забезпечення. Дану функцію здійснює держава. Після встановлення державою норм і обмежень виникає механізм впровадження даних вимог у діяльність суб'єктів господарювання.

Інституціональний механізм регулювання системи фінансового забезпечення розвитку курортних територій — це встановлення порядку взаємодії суб'єктів ринку курортних послуг, спрямованого на стабілізацію фінансових взаємовідносин. Інституціональний механізм забезпечує адаптацію суб'єктів до зовнішнього середовища на основі мобілізації внутрішніх чинників розвитку економіки.

Рис. 1. Процес формування фінансового потенціалу установ туристсько-рекреаційного комплексу

Регулювання системи фінансового забезпечення розвитку курортних територій здійснюється на державному та регіональному рівнях.

На державному рівні Верховна Рада України, Міністерство культури і туризму, Міністерство економічного розвитку і торгівлі здійснюють:

- вдосконалення законодавчої бази з питань фінансового забезпечення розвитку курортних територій;
- створення сприятливих економічних умов для розвитку бізнесу та стимулювання здійснення інноваційної діяльності;
- формування інвестиційних механізмів здійснення інноваційної діяльності;
- створення сприятливого інвестиційного клімату;
- розробка податкової політики;
- нормативне забезпечення інвестиційного процесу в рекреаційному комплексі.
- визначення стратегічних напрямків розвитку рекреаційного комплексу;
- визначення джерел інвестиційних ресурсів та їх ефективне залучення в рекреаційну сферу;
- забезпечення інституційного механізму регулювання інвестиційних процесів;
- контроль забезпечення сталого розвитку.

У першу чергу необхідно збільшити обсяг прямого фінансування з державного та місцевих бюджетів. Важливу роль відіграє фінансове забезпечення розвитку малого та середнього бізнесу, які є активними учасниками інноваційних ініціатив і проектів. Зокрема формами фінансової підтримки з боку держави можуть бути субсидії на відкриття своєї справи, відшкодування витрат по сплаті відсотків по кредитах, поручительства по забезпеченню зобов'язань за кредитними договорами та ін. Державні дотації можуть виділятися для надання податкових пільг на туристсько-рекреаційну діяльність. До державних інвестицій можна віднести: податкові пільги, позички за вигідними відсотковими ставками, коли держава відшкодовує різницю між фіксованою і ринковою відсотковою ставкою, продаж землі за привабливою

ціною; субсидії, надання гарантій на інвестиції та т.п.

На наш погляд, необхідно ввести спеціальний інвестиційний режим для стимулювання будівництва нових і реконструкції старих об'єктів туристично-рекреаційної інфраструктури, яка буде стимулювати інвесторів вкладати кошти в розвиток курортних територій.

На регіональному рівні Міністерство курортів і туризму АРК, Міністерство фінансів, Міністерство економіки і регіонального розвитку АРК, Науковий центр розвитку туризму, інвестиційні фонди за допомогою адміністративних та економічних методів, а також податкових, бюджетних, цінних, антимонопольних інструментів впливають на соціально-економічний розвиток курортних територій. Регіональні органи влади розробляють плани і прогнози розвитку курортних територій, фінансують економічні програми, інвестиційні проекти, надають податкові пільги установам і т.п.:

- раціональний розподіл бюджетних коштів між регіонами;
- реалізація в регіоні прямих інноваційних проектів за участю держави, великих банків, господарюючих суб'єктів, профспілок і безпосередньо санаторно-курортних установ;
- розробка заходів щодо залучення іноземних та вітчизняних інвестицій в курортні території;
- залучення приватного капіталу і заощаджень населення.

На рівні закладів туристсько-рекреаційного комплексу вплив здійснюється шляхом:

- розробка стимулюючої цінової політики;
- впровадження антикризових заходів;
- вибір оптимальної системи оподаткування в рамках чинного законодавства;
- розробка амортизаційної політики, спрямованої на стимулювання відтворення матеріально-технічної бази.

На наш погляд, даний інституціональний механізм дозволить скоординувати зусилля всіх управлінських структур і спрямувати їх на розвиток курортних територій.

Одним з факторів сталого розвитку курортних територій є розвиток приватно-державного партнерства. Інститут приватно-державного партнерства може виступати як інструмент залучення приватних інвестицій при збереженні державного контролю.

Таким чином, державне регулювання фінансового забезпечення туристично-рекреаційного комплексу — вид діяльності держави, спрямований на досягнення оптимальних кількісних і якісних параметрів системи фінансового забезпечення туристично-рекреаційного комплексу з метою високої ефективності його функціонування, конкурентоспроможності та детінізації.

Процес формування фінансового потенціалу підприємств рекреаційного комплексу представлений на рисунку 1.

Способи, методи та інструменти державного регулювання змінюються в залежності від складності економічних проблем, можливостей регулятора і навичок регулювання. Існують правові, адміністративні, економічні, прямі і непрямі методи.

Держава регулює фінансові відносини з використанням прямих (адміністративних) і непрямих (економічних)

методів, загальних (які впроваджуються для всіх міжгалузевих комплексів) і спеціальних методів (які впроваджуються саме для туристсько-рекреаційного комплексу), що дозволяє враховувати особливості фінансового забезпечення туристсько-рекреаційного комплексу в розробці державних програм його розвитку. Для досягнення своїх цілей використовують бюджетно-податкову політику, грошово-кредитну політику, програмування, прогнозування і планування.

До адміністративних методів регулювання належать ліцензування, квотування, контроль над цінами, доходами, обліковими ставками та ін. Ці заходи здійснюються на основі законодавства через систему норм і правил.

Методи прямого регулювання припускають, що економічні суб'єкти будуть змушені приймати рішення, засновані на приписах держави (пільгові кредити, субвенції або прямі субсидії: дотації, допомоги, доплати із спеціальних бюджетних і позабюджетних фондів). У той же час, будучи вбудованими в ринкові відносини, вони певною мірою формують структуру цін, витрат і конкурентоспроможність курортних територій.

Елементи адміністративних і прямих економічних методів регулювання містять проєктне фінансування і кредитування. Реалізація цільових програм і проєктів, поряд із застосуванням адміністративно-організаційних заходів фінансується відповідними ресурсами.

Адміністративні методи доцільно використовувати в поєднанні з економічними.

До непрямих методів економічного регулювання належить політика держави в області податкових систем, кредитно-фінансових, зовнішньоекономічних, валютних відносин, амортизується майна і ін. Економічні методи стимулюють зацікавленість і відповідальність установ туристсько-рекреаційного комплексу за наслідки прийнятих рішень.

У свою чергу ринкова система господарювання, заснована на ринковому механізмі саморегулювання вважається найбільш ефективною формою організації економіки. Ринок забезпечує економічну свободу для виробників і споживачів туристсько-рекреаційних послуг, ефективний розподіл ресурсів, задовольняє найрізноманітніші потреби, стимулює поліпшення якості надаваних послуг.

Конкуренція виступає природним важелем регулювання розвитку інновацій, ефективного використання рекреаційних ресурсів, формування, розвитку і використання матеріальної бази рекреації та соціально-трудових ресурсів, а також просування в інформаційному полі рекреаційного продукту.

Механізм регулювання системи фінансового забезпечення розвитку курортних територій представлений на рисунку 2.

ВИСНОВОК

Найбільш ефективними методами та інструментами державного регулювання є методи, які використовують інструменти оцінки інвестицій, маркетингу, податкові важелі, які передбачають оптимізацію кількості податків для підприємств ТРК, надання податкових пільг, загальні та цільові субсидії; забезпечення державних гарантій під інвестиції; пряме державне фінансування та кредитування. Одним з факторів сталого розвитку курортних тери-

Рис. 2. Механізм регулювання системи фінансового забезпечення розвитку курортних територій

торій є розвиток приватно-державного партнерства. Інститут приватно-державного партнерства може виступати як інструмент залучення приватних інвестицій при збереженні державного контролю.

Література:

1. Бланк И.А. Управление использованием капитала [Текст] / И.А. Бланк. — К.: Ника — Центр: Эльга, 2000. — 656 с.
2. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности — 2-е изд., перераб. и доп. / В.В. Ковалев. — М.: Финансы и статистика, 2000. — 512 с.
3. Наливайченко С.П. Напрямки підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємств ТРК в умовах глобалізації / С.П. Наливайченко // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна. Випуск 36-2. — Донецьк, ДонНТУ, 2009. — 283 с.

References:

1. Blank, Y. A. (2000), *Upravlenye uspol'zovanyem kapytala* [The management of capital], Nyka — Tsentr El'ha, Naukova dumka, Kyiv, Ukraine.
2. Kovalev, V.V. (2000), *Fynansovyj analiz: Upravlenye kapytalom. Vybory investytsyj. Analiz otchetnosti* [The management of capital. The choice of investments. Analysis reporting], 2nd ed, Fynansy y statystyka, Naukova dumka, Moscow, Russia.
3. Nalyvajchenko, S.P. (2009), "Improving the international competitiveness of enterprises TRC in the context of globalization", *Naukovi pratsi Donets'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu. Serii: ekonomichna. vol. 36-2*, pp. 283.

Стаття надійшла до редакції 01.09.2014 р.